

Viešojo sektoriaus vaidmuo socialiai atsakingo verslo plėtroje

Atviras pažangos forumas „Socialiai atsakingas verslas 2015: kur link judame?“

Vilnius 2015-10-14

Arvydas Ramelis

SADM Darbo departamento

Socialinės partnerystės skyrius

Sėkmingam ir konkurencingam verslui Lietuvoje vis didesnę reikšmę įgauna **socialinis atsakingumas (verslo socialinė atsakomybė ir bendruomeniškumas)** – priemonių visuma, prisidedanti prie:

- Veiklios, solidarios ir besimokančios visuomenės formavimo ir stiprinimo
- Darnaus išteklių panaudojimo
- Tolygios socialinės ir ekonominės sanglaudos stiprinimo

- Kokios būtų dabartinės Lietuvos SAV problemos?
- Pastebima tendencija, kad įmonėms, ypač smulkaus ir vidutinio verslo, vis dar trūksta supratimo apie pagrindines socialinės atsakomybės sritis, šios atsakomybės svarbą ir naudą. Vyrauja nuomonė, kad tai brangus procesas, neduodantis realios ekonominės naudos.
- Trūksta iniciatyvų organizuojant renginius.
- Kai kurios bendrovės apima tik gana siaurą socialinės atsakomybės sritį, pavyzdžiui, aplinkosaugą.
- Ar ĮSA galėtų būti laikoma stigma?

Kokios būtų dabartinės Lietuvos SAV tendencijos?

- Atliktuose tyrimuose dėl socialinės atsakomybės pažangos šalies mastu konstatuota, kad aktyviausiai socialinės atsakomybės srityje veikia verslo konfederacijos, jungiančios šakines ir regionines asociacijas bei atskiras įmones, nes turi dideles galimybes socialinės atsakomybės sklaidai.
- Verslo asociacijose paplitę garbės ir etikos kodeksai įvertinti kaip pirmieji žingsniai įmonių socialinės atsakomybės link, tačiau asociacijų socialinės atsakomybės sklaidos savo nariams potencialas dar nėra visapusiškai išnaudojamas.
- Tik dalis bendrovių socialinės atsakomybės ataskaitas rengia jau daugelį metų. „Pasaulinio susitarimo“ narės įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas teikia pagal 10 „Pasaulinio susitarimo“ principų.

VIEŠOJO SEKTORIAUS GALIMYBĖS

- Padėti spręsti šias problemas turėtų tiek valstybės institucijos, formuojančios ir įgyvendinančios politiką socialinės atsakomybės srityje, rengdamos atitinkamas programas ar veiksmų planus bei kitus teisės aktų projektus, kuriais būtų siekiama skatinti socialinę atsakomybę ir šviesti verslą bei visuomenę apie socialinės atsakomybės principus ir jų taikymą, tiek pats verslas, savo veikloje įgyvendindamas pagrindinius Jungtinių Tautų „Pasaulinio susitarimo“ principus bei socialinę atsakomybę traktuodamas kaip neatsiejamą savo veiklos dalį.
- Iniciatyvos, susijusios su socialinės atsakomybės skatinimu, yra tokios iniciatyvos, kurios, remiantis Europos Sąjungos teisės aktais, viršija įstatymų reglamentuojamą veiklą, tačiau prie socialiai atsakingo verslo vystymo gali prisidėti žaliųjų pirkimų vykdymas, viešieji pirkimai iš neįgaliųjų socialinių įmonių, socialinių įmonių, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų nuteistųjų, ir įmonių, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 procentų pacientų, įdarbinami Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys ir pan.

VIEŠOJO SEKTORIAUS GALIMYBĖS

Įgyvendinti projektai (I)

- Siekiant sudaryti būtinas sąlygas plėtoti įmonių socialinę atsakomybę ir skatinti įmones savo veikloje taikyti jos principus, buvo parengta **Nacionalinė įmonių socialinės atsakomybės plėtros 2009–2013 metų programa ir jos įgyvendinimo 2009–2011 ir 2012–2013 metų priemonių planai.**
- Nuo 2010 m. spalio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. buvo įgyvendinamas iš Europos socialinio fondo finansuojamas projektas „VARTAI: socialinės ir aplinkosauginės verslo inovacijos“, skirtas įmonių socialinės atsakomybės plėtrai Lietuvoje skatinti.
- - Šio projekto vykdymo metu apmokyta 3,3 tūkst. asmenų; 73 įmonės parengė ir paskelbė savo įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas; parengta 13 metodinių leidinių („Atsakingas verslas“, gairės į biržos prekybos sąrašą įtrauktoms įmonėms, įmonių socialinės atsakomybės gairės valstybės institucijoms ir valstybės įmonėms, įmonių socialinės atsakomybės sektorinės gairės ir kt.); atlikti 2 tyrimai (ekonominės naudos tyrimas; įmonių socialinės atsakomybės padėties šalies mastu analizė); surengti 393 renginiai (mokymai, gerosios patirties sklaidos renginiai, konferencijos, pristatymai); 65 įmonės prisijungė prie Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo iniciatyvos; įgyvendintos 26 bendros verslo ir nevyriausybinų organizacijų iniciatyvos; surengti 3 NAVA konkursai.
- 2013 metais Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kartu su partneriais suorganizavo seminarus valstybės valdomoms įmonėms ir valstybės institucijoms apie socialinės atsakomybės principų diegimą. Seminarų metu kalbėta apie valstybės požiūrį į įmonių socialinę atsakomybę, jos svarbą ir reikšmę, Europos Komisijos politiką šioje srityje, įdirbį socialinės atsakomybės srityje bei ateities planus.

VIEŠOJO SEKTORIAUS GALIMYBĖS Įgyvendinti projektai (II)

- 2013 metais Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kartu su partneriais suorganizavo seminarus valstybės valdomoms įmonėms ir valstybės institucijoms apie socialinės atsakomybės principų diegimą. Seminarų metu kalbėta apie valstybės požiūrį į įmonių socialinę atsakomybę, jos svarbą ir reikšmę, Europos Komisijos politiką šioje srityje, įdirbį socialinės atsakomybės srityje bei ateities planus.
- - Buvo nagrinėjami įmonių socialinės atsakomybės įgyvendinimo metodiniai pavyzdžiai; pristatytas pavyzdinis įmonių socialinės atsakomybės taikymo valstybės valdomose įmonėse planas ir jo įgyvendinimo gairės; pateikti gerosios praktikos pavyzdžiai; pristatyti parengti metodiniai dokumentai, aktualūs valstybės institucijoms:
- - Organizacijų socialinės atsakomybės diegimo valstybės institucijose galimybių studija;
- - Pavyzdinis organizacijų socialinės atsakomybės diegimo planas valstybės institucijose;
- - Valstybės institucijų atsakingos veiklos ataskaitos gairių projektas.

VIEŠOJO SEKTORIAUS GALIMYBĖS

Kitos veiklos

- Siekiant įgyvendinti Nacionalinės įmonių socialinės atsakomybės plėtros 2009–2013 metų programos įgyvendinimo 2012–2013 metų priemonių plano priemonę „Kasmet organizuoti nacionalinį atsakingo verslo konkursą“ bei pasiekti laukiamų rezultatų, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu 2013 m. buvo patvirtinti Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimo nuostatai.
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kartu su Aplinkos ir Ūkio ministerijomis bei socialiniais partneriais kasmet organizuoja Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimo konkursą.
- Šia iniciatyva siekiama didinti žinomumą apie įmonių socialinės atsakomybės naudą verslui, valstybei ir kiekvienam individui bei skatinti šalies įmones diegti socialinės atsakomybės principus savo veikloje.

2008–2014 metų laikotarpiu suorganizuoti 7 Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimo konkursai.

Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimų metu įmonės įvertintos labai mažų, mažų ar vidutinių įmonių; didelių įmonių ir tarptautinių įmonių ar jų filialų/atstovybių, veikiančių Lietuvoje kategorijose bei apdovanotos trijose nominacijose:

- „Metų darbovietė“
- „Metų bendruomeniškiausia įmonė“
- „Metų aplinkosaugos įmonė“

Labiausiai pasižymėjusioms įmonėms įteiktas aukščiausias apdovanojimas – „Socialiai atsakinga įmonė“.

Nuo 2014 m., patikslinus Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimo nuostatus, įtvirtinta, kad kiekvienais metais gali būti nustatoma papildomų nominacijų.

2015 m. 56 įmonės pateikė paraiškas dėl NAVA apdovanojimų.

2015 m. rudenį vyksiančiuose NAVA apdovanojimuose bus papildomai apdovanota „Sportiškiausia įmonė“.

Keletas įvairių įmonių vykdomų socialinės atsakomybės iniciatyvų pavyzdžių iš NAVA 2014 metų konkurso

nuostata, kad organizacijos struktūra turi būti kuo „plokštesnė“, kad kuo daugiau darbuotojų, dažnu atveju ir visi, būtų įtraukti į sprendimų priėmimo procesą;

išbandytos naujos komandinio darbo nuotoliniu būdu galimybės;

pasirašytos naujos kolektyvinės sutartys;

naujų darbuotojų iš blogos, neigiamą įtaką darančios aplinkos ar socialinę atskirtį patiriančių grupių įdarbinimas;

įdarbinami perteklinę pasiūlą rinkoje atstovaujantys specialistai (vadybininkai, ekonomistai ir kt.);

formuojant darbuotojų komandas bendraujama su užsienyje gyvenančiais lietuviais ir skatinama sugrįžti dirbti į Lietuvą.

Keletas įvairių įmonių vykdomų socialinės atsakomybės iniciatyvų pavyzdžių iš NAVA 2015 metų konkurso

- • Vykiant naujų darbuotojų atranką, prioritetas taikomas ekonomiškai jautresnėms Lietuvos savivaldybėms;
- • Taikomos papildomos socialinės garantijos darbuotojams (pavyzdžiui, lauko sąlygomis dirbantys darbuotojai nemokamai skiepijami nuo gripo; skiriamos materialinės pašalpos darbuotojo šeimos nario mirties atveju; darbuotojams jubiliejaus proga ir pan.);
- • Darbuotojams suteikiamas sveikatos draudimo paketas, kuriuo turi galimybę naudotis ir darbuotojo šeimos nariai; taip pat skatinamas darbuotojų dalyvavimas įvairiose švietimo programose, seminaruose, skirtuose supažindinti su sveikesnio gyvenimo nauda;
- • Įmonių veikloje stengiamasi naudoti ekologiškas, aplinkai draugiškas priemones;
- • Atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, vyraujančią darbo jėgos pasiūlą ir paklausą, pasirašomos bendradarbiavimo sutartys su mokslo įstaigomis, studentams suteikiamos galimybės atlikti įmonėje praktiką, ateityje galbūt įsidarbinti.

Žvilgsnis į rytdieną

- Įmonių socialinė atsakomybė – svarbi pasaulinių ir ES diskusijų apie globalizaciją, konkurencingumą ir darnų vystymąsi dalis.
- Tarptautinės institucijos pabrėžia, kad įmonėms siekiant tapti konkurencingesnėmis vis svarbesnis tampa strateginis požiūris į įmonių socialinę atsakomybę.
- Lietuvos institucijų požiūris nesiskiria nuo Europinės, pasaulinės tendencijos.
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerija koordinuodama socialinės atsakomybės skatinimą kartu su kitomis įstaigomis ir socialiniais partneriais šiuo metu rengia Įmonių socialinės atsakomybės 2015–2020 metų veiksmų planą.

Įmonių socialinės atsakomybės 2015–2020 metų veiksmų plano tikslai:

- **užtikrinti įmonių socialinės atsakomybės plėtros koordinavimą tarp valstybės institucijų ir socialinių partnerių.**

Siekiant šio tikslo, bus skatinami veiksmai, kurie leistų sukurti funkcionalią socialinės atsakomybės sistemą, kuri skatintų įmones savo veikloje taikyti socialinės atsakomybės principus, o visuomenę būti aktyvia šio proceso dalyve.

- **sukurti įmonių socialinės atsakomybės motyvacijos skatinimo ir kompetencijos didinimo mechanizmą.**

Siekiant šio tikslo, bus remiamos švietimo priemonės, kuriami interaktyvūs viešinimo įrankiai, organizuojami renginiai, užtikrinama pažangios informacijos sklaida, remiama daugiašaliai įmonių socialinės atsakomybės projektai. Ypatingas dėmesys bus skirtas regionuose veikiančioms įmonėms; kuriamos sąlygos savivaldybių, nevyriausybinų organizacijų ir verslo tęstiniam tarpusavio bendradarbiavimui.

- **užtikrinti įmonių socialinės atsakomybės pažangos ir rezultatų stebėseną ir tobulinti vertinimo priemones bei metodus įmonių ir šalies lygiu.**

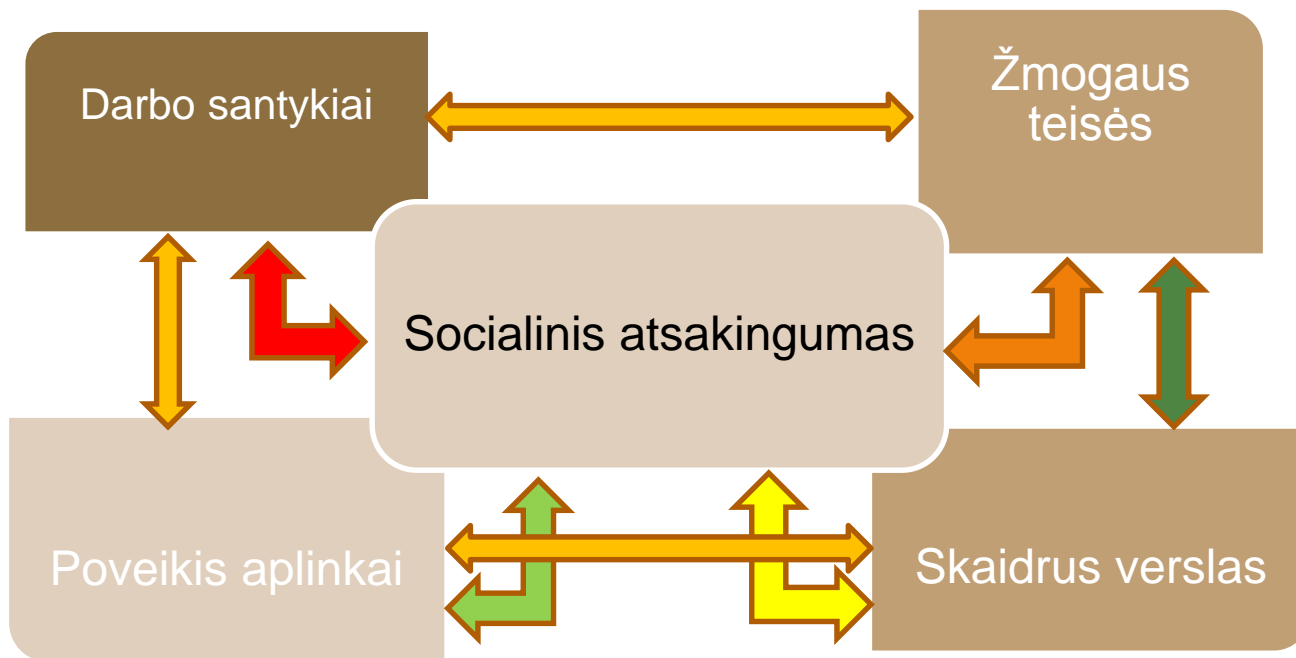
Šiuo metu Lietuvoje nėra aiškių kriterijų įmonių atsakingumo palyginimui, todėl siekiant užtikrinti įmonių socialinės atsakomybės rezultatų matavimą pagal objektyvius rodiklius bei įmonių socialinės atsakomybės duomenų prieinamumo gerinimą, vienas iš tikslų – verslo tvarumo / atsakingumo indekso Lietuvoje sukūrimas, kuris padėtų matuoti pažangą įmonių socialinės atsakomybės srityje.

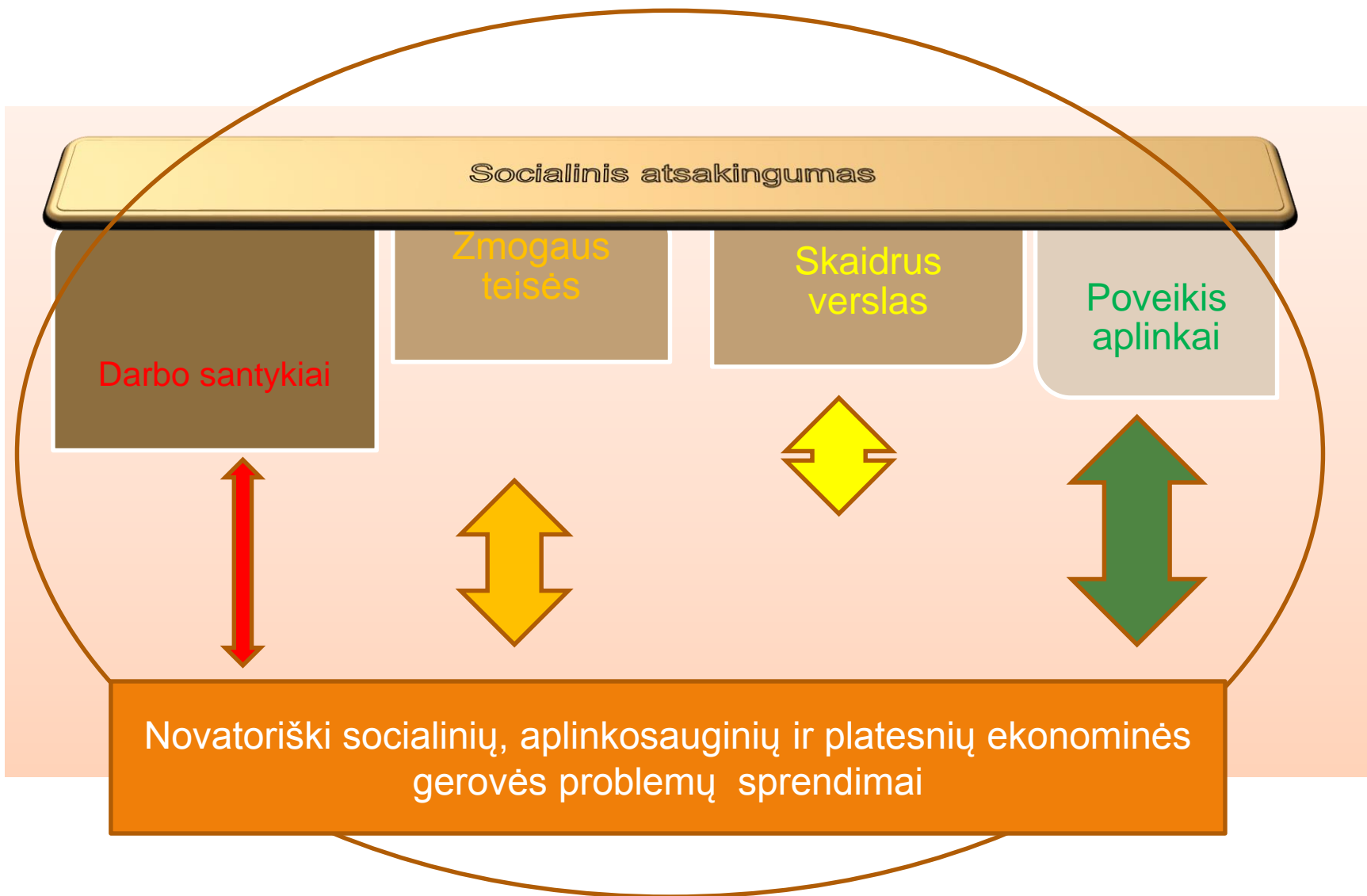
Tikimės, kad šio veiksmų plano įgyvendinimas padės įmonėms savo veikloje taikyti socialinės atsakomybės principus, prisidėti prie darnaus vystymosi ir užtikrins Valstybės pažangos strategijos „Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“ nurodyto tikslo – ugdyti verslo socialinę atsakomybę, tai suvokiant kaip šiuolaikinę verslo praktiką – įgyvendinimą.

Įmonių socialinės atsakomybės 2015–2020 metų veiksmų plano uždaviniai

- įsteigti įmonių socialinės atsakomybės koordinavimo tarp valstybės institucijų ir socialinių partnerių platformą ir pavesti jai vykdyti šio veiksmų plano priemonių stebėseną
- didinti įmonių ir visuomenės supratimą apie įmonių socialinę atsakomybę, ypatingą dėmesį skiriant apskrityse veikiančioms įmonėms
- sukurti sąlygas savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų ir verslo tęstiniam tarpusavio bendradarbiavimui
- užtikrinti, kad valstybės institucijos pripažintų įmones, veikiančias socialiai atsakingai
- užtikrinti įmonių socialinės atsakomybės rezultatų matavimą pagal objektyvius rodiklius bei įmonių socialinės atsakomybės duomenų prieinamumo gerinimą

- Įmonių socialinės atsakomybės 2015–2020 metų veiksmų plano finansavimo šaltinis – ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšos
- 8 VEIKSMŲ PROGRAMOS PRIORITETAS: SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS IR PARAMA KOVAI SU SKURDU
- 8.5.1. Uždavinys: Paskatinti socialinį verslumą ir socialinę atsakomybę didinančių iniciatyvų atsiradimą
- Veiksmo programos priemonės pavadinimas: Socialinės atsakomybės ir socialinio dialogo skatinimas

- Ar pavyks pasiekti planuojamus rezultatus?
- Manome, kad taip.
 - 1. Kryptingai siekiame bendrų tikslų
 - 2. Turime finansavimą
 - 3. Planuojamos konkrečios priemonės
 - 4. Jau yra patirtis ir žinome, ko norime ateityje
- 5. Turime partnerius, tikėtina, kad pavyks apjungti ir kitas sveikintinas iniciatyvas
 - 6. Alternatyvų nėra